

HG gaat het zwartbontfokprogramma drastisch hervormen. Proefstier-tjes worden pas na acht maanden bij de fokkers opgehaald. Er worden minder proefstieren ingezet, een gevolg van de aankoop van CZ Delta in Tsjechië en Ambreed in Nieuw-Zeeland en merkertechniek.

HG verplaatst een fors deel van de stieren naar Tsjechië. Het is de bedoeling dat eind 2006 een kwart van de 850 wachtstieren is gestald bij CZ Delta, de in 2004 aangekochte Tsjechische dochter van CRV Holding. Bovendien zal de nieuw te bouwen stal ruimte bieden aan 20 van de 70 fokstieren die HG momenteel in productie heeft in Giekerk en Beers. Consequentie hiervan is dat de wachtstierenstallen in het Zuid-Hollandse Lexmond en in het Drentse Beilen – beide met een roemrucht verleden – worden gesloten. Daardoor vervallen elf arbeidsplaatsen, waarvan tien gedwongen. HG is nog met de vakbonden en de ondernemingsraad in onderhandeling over een sociaal plan.

Volgens Ate Lindeboom, directeur van HG, is het een logische stap om een deel van de productontwikkeling en sperma-productie naar Tsjechië te verplaatsen. 'In Tsjechië zijn de kosten voor het stallen van stieren behoorlijk lager. Voordeel is dat we er via CZ Delta al vier KI-stations hebben met dus de nodige ervaring. Denk aan een Franse stier als Jesther. Die heeft jarenlang in Tsjechië gestaan. Ander voordeel is dat Tsjechië veterinair "schoon" is. De veedichtheid is laag en er zijn altijd goede bestrijdingsplannen geweest. Er zijn gebieden die volledig vrij zijn van IBR.'

Het is de bedoeling om in Tsjechië een nieuwe stal te bouwen voor zowel wacht- als fokstieren. Alsnog sluiting van één van de fokstierstations in Nederland – Giekerk of Beers – is volgens Lindeboom niet aan de orde. 'Nee, dat we straks op drie locaties eenvoudig sperma kunnen produceren voor de Nederlands/Vlaamse thuismarkt en voor de exportmarkt zien we als groot veterinair voordeel. MKZ was in die zin een goede waarschuwing.'

CZ Delta en Ambreed

De hervorming van het fokprogramma van HG omvat veel meer dan het verplaatsen van wacht- en fokstieren. Ook de totale instroom van proefstieren zal sterk verminderen. Dat heeft twee oorzaken, legt de HG-directeur uit. Lindeboom: 'De aan-

koop van de Nieuw-Zeelandse KI-organisatie Ambreed (in 2003) en van het Tsjechische CZ Delta was aanleiding voor ons om kritisch te kijken naar de hoeveelheid in te zetten proefstieren, in het bijzonder voor wat betreft het zwartbonte deel. Daarbij moet je kijken naar het fokdoel. Dan blijkt, los van het Fleckviehprogramma, de thuismarkt Tsjechië nagenoeg voor honderd procent te overlappen. Ofwel, een stier die hier past, past ook in

Tsjechië.' Toch ziet HG reden om de 35 zwartbonte proefstieren (waarvan er 10 tot 15 in Tsjechië gekocht worden) die CZ Delta in Tsjechië in zal zetten, om die ook te testen in Nederland en Vlaanderen. Dat scheelt de aankoop van 35 proefstieren, maar is dubbel testen geen verspilling van kostbare testcapaciteit? 'Nee, we willen eerst eens kijken hoe het uitpakt, zeker met het oog op de betrouwbaarheid van de fokwaarden voor gezondheid en vruchtbaarheid.' Daarnaast telt een psychologisch element. 'De absolute top-per is overal ter wereld te vermarkten. Maar net daaronder heb je een grote groep zeer bruikbare stieren. Die zijn uitstekend te vermarkten, mits ze een fokwaarde in eigen land hebben.'

Het fokdoel in Nieuw-Zeeland komt veel minder overeen met dat in Europa. Het grootste deel van de 85 Holsteinproefstieren van Ambreed worden daarom blijvend geselecteerd op grond van specifiek Nieuw-Zeelandse criteria. Lindeboom: 'Toch streven we ook met Ambreed synergie na. Ambreed zal jaarlijks twintig HG-proefstieren inzetten, HG tien jonge stieren van Ambreed. Daarnaast test Am-

Ate Lindeboom: 'De IBR-uitbraak in Beilen heeft ons aan het denken gezet. Proefstieren halen we niet langer op na zes weken, maar na acht maanden'

komen er twee bij: één voor geboortegemak en één voor vruchtbaarheid', zegt Lindeboom, die meer dan vroeger perspectief ziet in deze techniek. 'Ik geef toe, ik ben optimistischer geworden over de merkertechniek. Het onderzoek is in een stroomversnelling gekomen. Je ziet dat wereldwijd iedereen ermee bezig is, maar ik denk dat we een voorsprong hebben. Met de Belgische en Nederlandse universiteiten in Luik en Wageningen hebben we goede onderzoeksgroepen achter ons staan. En we zijn in staat om merkerinformatie te combineren met de "traditionele" fokkerij-informatie.'

Het testen van proefstieren blijft voorlopig nodig is de overtuiging van Lindeboom. 'Via merkers kunnen we tot 25 euro verschil in fokwaarde verklaren. Als we een proefstier hebben die relatief on-

gunstig scoort op grond van zijn merkerinformatie, maar wel een zeer hoge verwachtingswaarde heeft, dan zetten we zo'n stier gewoon nog in.'

Proefstieren langer bij fokker

Een ander onderdeel van de hervorming van het HG-programma is het nieuwe opfokbeleid. Proefstieren worden niet langer op een leeftijd van zes weken bij de fokker opgehaald maar pas na acht maanden. Dat betekent een flinke breuk met het oude beleid dat erop gericht was stier-tjes zo snel mogelijk 'binnen' te halen om veterinaire risico's te beperken. 'De IBR-uitbraak in Beilen heeft ons aan het denken gezet', verklaart Lindeboom. 'Door de stieren langer op de bedrijven te laten lopen loop je per individuele stier iets meer risico, maar je voorkomt dat je zoals

in het geval van Beilen een hele lichte stieren kwijt bent.'

Evenals nu zullen potentiële proefstieren op zes weken na geboorte een IBR-test moeten ondergaan. 'Die test is cruciaal. Rond de geboorte is de kans op een IBR-besmetting het grootst. Als kalveren op dat moment vrij zijn kun je uitsluiten dat ze drager zijn.' Het is daarna aan de boer om het kalf IBR-vrij te houden, zegt Lindeboom. 'Voordat we het kalf op acht maanden ophalen volgt een nieuwe test. Als het kalf dan besmet blijkt gaat het niet door. Dat risico is voor de boer', zegt hij. Daarnaast zal HG op acht maanden een aantal kalveren – naar verwachting 200 minder dan de huidige 475 – niet ophalen omdat de vader of de moeder van het kalf tegenvallend presteert. 'Als er een genetisch motivatie is om het kalf niet op te halen is het risico voor HG. In dat geval stellen we de fokker schadeloos door een afkoopsom en een vergoeding voor de opfokkosten te betalen.' Voor kalveren die op acht maanden wel aan alle criteria voldoen betaalt HG een hogere aankoop prijs dan nu als tegemoetkoming voor risico en opfokkosten.

Bert de Lange

In Nederland stallen dicht, 30 procent van de fokstieren naar Tsjechië

HG internationaliseert

breed separaat van HG 45 Jersey- en tien kruislingstieren.'

De joint-venture met de Amerikaanse partner CRI blijft op dit moment ongemoeid. Lindeboom kent de kritiek op de lage gehalten van de moeders van deze Amerikaanse proefstieren. 'Met CRI kopen we jaarlijks honderd proefstieren, waarvan we er 75 in Nederland en Vlaanderen testen. Dat blijven we doen. We willen die Noord-Amerikaanse genenpool blijven benutten gezien het succes van al die stieren uit het Etazon-programma.'

Merkers in stroomversnelling

Het gezamenlijk testen is niet de enige besparing voor HG en de overige CRV-dochters. HG wil ook in de thuismarkt het aantal proefstieren reduceren. 'Dat aantal zal krimpen met 25 naar ongeveer 315, waaronder zestig roodbontstieren en tien MRIJ-stieren. Dat is mogelijk dankzij de merkertechniek. We gebruiken inmiddels vijf merkers, binnenkort

Naast Giekerk en Beers straks een derde spermaproductielocatie in Tsjechië voor HG-fokstieren

